

DOI: 10.17951/en.2018.3.259-262

ANNALES
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN – POLONIA

VOL. III

SECTIO N

2018

Izabela Puchala

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2554-0495>

izabela_puchala@o2.pl

Sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej
„Język jako narzędzie opisywania, opowiadania
i objaśniania świata”, 27–29 maja 2018 roku, Białka

Report of the National Scientific Conference
“Language as a Tool for Describing, Narrating and
Explaining the World”, May 27–29, 2018, Białka

W dzisiejszych czasach, kiedy często podkreśla się wagę takich kategorii, jak różnorodność i interdyscyplinarność¹, wskazane jest organizowanie sympozjów naukowych zrzeszających badaczy z różnych dziedzin i ośrodków akademickich, tak jak w cyklu „Poleskie Spotkanie Humanistyczne”. Tegoroczna Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Język jako narzędzie opisywania, opowiadania i objaśniania świata” odbyła się w dniach 27–29 maja 2018 roku w Białce na Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim. Została zorganizowana przez Prodziekan ds. Ogólnych Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie prof. dr hab. Małgorzatę Karwatowską oraz

---

¹ Zob. np. I. Wallerstein, *Analiza systemów-światów. Wprowadzenie*, Warszawa 2007, s. 144.

Dziekana Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie dr. hab. Roberta Litwińskiego, prof. nadzw.

W spotkaniu naukowym udział wzięło 30 badaczy z różnych ośrodków akademickich, takich jak: Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Uniwersytet Śląski, Dolnośląska Szkoła Wyższa we Wrocławiu, Uniwersytet w Białymstoku, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim i Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Ze względu na rozległość tematu w symposium uczestniczyli przedstawiciele wielu dyscyplin naukowych: literaturoznawcy, językoznawcy, medioznawcy, bibliotekoznawcy, historycy, politolodzy. Podczas obrad prelegenci odnieśli się m.in. do: językowego obrazu świata (np. kategoryzowanie, profilowanie pojęć, waloryzacja, stereotyp, prototyp), prawdy i postprawdy jako narzędzi opisu świata (np. świat/obraz świata wobec/według postprawdy; postprawda jako instrument konstytuowania pożądanych postaw społecznych), kreowania świata (np. manipulacja i perswazja jako narzędzia kreacji świata; świat wykreowany w mediach społecznościowych), języka w służbie dydaktyki (np. komunikacja jako narzędzie nauczania) czy języka przekazu naukowego (np. innowacje, tendencje rozwojowe; terminy naukowe w debacie publicznej).

Konferencję rozpoczęły rozważania dotyczące paradygmatu komunikacyjno-genologicznego oraz kulturowego, które obecnie uważa się za dominujące w historii języka. Scharakteryzowano je przede wszystkim pod kątem ich przydatności do historycznego opisu świata. Następnie odniesiono się do istoty historii języka, którą potraktowano jako narzędzie służące do opisywania i objaśniania świata (prof. dr hab. Bogdan Walczak, AJP w Gorzowie Wielkopolskim; prof. dr hab. Jolanta Migdał, UAM). W kolejnych wystąpieniach, zaprezentowanych w pierwszej sekcji, podjęto niezwykle istotne tematy, które stanowiły doskonały wstęp do dalszych dyskusji. Zmierzono się bowiem z próbą odpowiedzi na pytanie „Historia mówiona – prawda czy wiara?”, na podstawie studium przypadku (prof. dr hab. Tadeusz Zgółka, UAM); przedstawiono uwagi o dyskursie marketingowym, koncentrując się na ideologicznym potencjale reklamy (prof. dr hab. Jacek Warchala, UŚ); biorąc pod uwagę wzmagające się zainteresowanie udziałem i rolą wyznaczników gramatycznych w kreowaniu językowego obrazu świata, omówiono zjawisko gramatyzacji, zadając przy tym pytanie, czy można mówić o kontinuum gramatyki i leksyki w języku (prof. dr hab. Dorota Filar, UMCS; prof. dr hab. Przemysław Łozowski, UTH w Radomiu).

Kolejne dyskusje dotyczyły tekstów powstałych na przestrzeni stuleci. Prelegenci mówili m.in. o: sposobie opisywania człowieka w *Mądrości Syracha*

(prof. dr hab. Halina Zgółkowa, UAM), ekwiwalentach hebrajskiego i ich wartości semantycznej w polskich renesansowych przekładach biblijnych (prof. dr hab. Tomasz Lisowski, UAM), specyfice języka masonskiej literatury rosyjskiej XVIII wieku (prof. dr hab. Alina Orłowska, UMCS) oraz tekstach notacji metrykalnych kościoła rzymskokatolickiego z II połowy XIX wieku w odniesieniu do wiedzy o społeczeństwie (prof. dr hab. Leonarda Dacewicz, UwB). Rozmawiano także o twórcach i użytkownikach książki w listach dedykacyjnych lubelskiej Drukarni Jezuickiej (prof. dr hab. Maria Juda, UMCS).

W nawiązaniu do przywołanych rozważań na temat tekstów podjęto temat relacji między funkcją rozrywkową przekazu a kreowaniem postaw poznawczych wobec świata (prof. dr hab. Ewa Szkudlarek-Śmiechowicz, UŁ), przy czym skupiono się głównie na poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie, czy (i jak) w tekstach nastawionych na cele propagandowe typowe dla politainmentu i edutainmentu wybrane środki językowe (np. ironia), poprzez reinterpretację aksjologiczną otaczającego świata, modyfikują lub utrwalają postawy poznawcze.

Niezwykle przydatne okazały się również polemiki dotyczące wartości i uczuć. Dyskutowano o sposobach wprowadzania do debaty obecnego parlamentu takich pojęć, jak prawda, prawdomówność, kłamstwo, a także ich użycia (np. jako argumentów w dyskusji politycznej) oraz pośredniego pojawiania się w wypowiedziach posłów (prof. dr hab. Eliza Grzelak, UAM) czy użytkowania pojęcia „postprawdy” w próbie analizy konceptualnej z uwzględnieniem współczesnych teorii prawdy (dr Ewa Solska, UMCS). Przedstawione zostały też sposoby objaśniania uczuć na przykładzie definicji wstydu w werbalizacjach studentów (prof. dr hab. Małgorzata Karwatowska, UMCS) oraz zrekonstruowano językowy obraz narodu na podstawie wypowiedzi pojawiających się w polskiej przestrzeni publicznej, w tym internetowej (prof. dr hab. Marzena Marczevska, UJK). Kilka referatów dotyczyło pojęcia patriotyzmu. Analizowano je w odniesieniu do spisanego po upadku powstania styczniowego rękopisu *O miłości Ojczyzny* (prof. dr hab. Lidia Michalska-Bracha, UJK). Ponadto zaprezentowano jego współczesne oblicza, bazując na wypowiedziach polityków, dziennikarzy i „zwykłych ludzi” (prof. dr hab. Alicja Gałczyńska, UJK).

Ożywioną dyskusję wywołały tematy zaproponowane przez prof. dr hab. Dorotę Zdunkiewicz-Jedynak (UW) oraz prof. dr hab. Leszka Tymiakina (UMCS). Dotyczyły one stereotypu antysemickiego, a konkretnie jego odrodzenia się w dzisiejszych czasach, skutkującego wzrostem agresji wobec Żydów. Analizowano słownictwo wyrażające niechęć do tej grupy społecznej, będące nośnikiem silnego negatywnego wartościowania. Mówiono także o języku szmoncesowym, który ukazano jako „marker żydowskiej opowieści historycznej”.

Przedmiotem badań uczestników tego spotkania naukowego stała się też analiza słownictwa grup zawodowych i społecznych oraz kody typowe dla konkretnych jednostek. Przyjrzano się m.in. leksyce fachowej w „Przeglądzie Drukarskim” Seweryna Baylego (dr Beata Jarosz, UMCS), językowi politycznemu Stanisława Mackiewicza-Cata na łamach „Słowa” wileńskiego (prof. dr hab. Edward Czapiewski, DSW) oraz tekstom piosenek, których autorami są użytkownicy slangu hiphopowego (mgr Izabela Puchala, UMCS).

Nie można pominąć inspirujących rozważań historyków. I tak prof. dr hab. Marek Woźniak (UMCS) zaproponował temat „Językowy (?) obraz przeszłości (?), czyli o tym, co kryje się za narracją historyczną”. Do przywołanych rozważań nawiązał dr hab. Piotr Witek (UMCS), który mówił o strategii uhistorycznienia narracji w filmach, odwołując się do wybranych przykładów. Przedstawiono też młodolegionistów, czyli „(nie)rzeczywisty” – jak stwierdził autor wystąpienia – obraz komunizmu i ZSRS, wizję konfliktu rosyjsko-ukraińskiego w literaturze w przededniu wydarzeń 2014 roku w aspekcie historiozoficznym (dr hab. Roman Wysocki, UMCS) oraz wysłuchano rozważań na zaproponowany przez dr. hab. Roberta Litwińskiego, prof. nadzw. (UMCS) temat „»Sanacyjne rządy zdrady narodowej«. Rzecz o »debacie« z politycznym przeciwnikiem”.

Należy wspomnieć, że konferencja „Język jako narzędzie opisywania, opowiadania i objaśniania świata” była nie tylko wydarzeniem naukowym, ale także wspaniałą okazją do spotkań towarzyskich. Obok obrad niezwykle potrzebne okazały się: uroczysta kolacja, grill, spacer po malowniczej okolicy oraz konkurs gry w kręgle. Zaproponowane przez organizatorów formy wspólnego odpoczynku przyczyniły się do integracji uczestników konferencji, umożliwiły dokończenie podjętych podczas obrad wątków (niejednokrotnie na łonie natury) i wytworzyły miłą atmosferę, sprzyjającą dwudniowym dyskusjom.

„Poleskie Spotkania Humanistyczne”, o czym świadczy choćby wysoki poziom przygotowanego tomu pokonferencyjnego z ubiegłego roku, jest niezwykle istotnym wydarzeniem naukowym o charakterze krajowym, który – miejmy nadzieję – na stałe zapisze się w środowisku naukowym. Podczas tych sympozjów prelegenci poruszają nowe problemy, prezentują innowacyjne badania i (niejednokrotnie odmienne) poglądy. Ponadto pokazują podejmowane już zagadnienia w nowym świetle lub omawiają je z punktu widzenia różnych dyscyplin naukowych. Tematy tych konferencji zawsze dotyczą kategorii ważnych, aktualnych, najbliższych człowiekowi. Tym razem był to jeden z aspektów języka, który jest przecież „najdoskonalszym środkiem porozumiewania się ludzi między sobą”² oraz „zasadniczym składnikiem kultury narodu”³.

² P. Bąk, *Gramatyka języka polskiego*, Lublin 1997, s. 16.

³ *Ibidem*, s. 17.